

Miljøutvalget 2020

Vindkraft i Norge

Klimasatsingen i Norge er avhengig av legitimitet i befolkningen. Allerede gitte konsesjoner for landbaserte vindkraftanlegg vil legge beslag på et areal som er 50 % større enn det samlede norske tettstedsarealet, og 10 ganger større enn Norges samlede industriareal. Siden utbyggingene er så kontroversielle og omfangsrike, trengs det tid til å utrede konsekvensene av allerede gitte konsesjoner før det vurderes å utstede nye.

Arealplanlegging etter plan- og bygningsloven er en viktig del av demokratiet i Norge. I Norge planlegges i dag alle store infrastrukturtiltak som veianlegg, flyplasser, akvakulturanlegg eller store industrianlegg etter plan- og bygningsloven. Vindkraftanlegg blir imidlertid behandlet etter energiloven og er unntatt fra arealplanlegging og de fleste kravene i plan- og bygningsloven. Dette medfører mindre dokumentasjons- og utredningskrav og svakere medvirkning. Det er i praksis NVE som direktorat som bestemmer. Energiloven og Plan- og bygningsloven må endres, slik at arealavklaring for vindkraftanlegg skjer gjennom kommunale arealplanvedtak etter plan- og bygningsloven før det gis konsesjon.

I konsesjonssøknadene blir ofte konsekvensene av tilførselsveier, kraftlinjer og andre arealinngrep underkommunisert. Det er ofte svært lite visuell dokumentasjon av landskapsinngrepene. Tilkomsvegene og kraftlinjene vises gjennomgående kun som enkle linjer på et kart og i visualiseringene fremstilles ofte møllene som duse, nærmest gjennomsiktige. Plassering av vindmøller kan også endres etter at konsesjon er gitt, så lenge møllene blir plassert innenfor ytre arealgrense og holdt innenfor maksimalt installert effekt. Visualiseringene kan derfor gi et uriktig bilde av hvordan anlegget vil bli seende ut til slutt.

Det er en betydelig kraftreserve knyttet til oppgradering av dagens vannkraftverk, og det er åpenbart at miljøkonsekvensene ved oppgradering av dagens vannkraftanlegg er betydelig mindre enn ved en storstilt utbygging av vindkraftindustri i Norge. Men det er vanskelig å finne lønnsomhet i opprusting av vannkraftverkene fordi vannkraft beskattes med hele 59 prosent, mens vindkraft bare beskattes med 22 prosent.

Vindkraft til havs har også et svært stort potensial. Det kan etableres uten tilsvarende arealkonflikter som vindkraft på land. Etablering av anlegg til havs vil gi en jevn og optimal vindproduksjon og har potensial for storstilt krafteksport. Norge har i dag et verdensledende, kompetent offshoreteknologimiljø. Denne kompetansen bør stimuleres til storstilt utvikling og utbygging av offshore vindparker over hele verden. Det må satses på forskning og utvikling og etableres støtteordninger, slik at teknologiutviklingen kan gå raskere.

Forslag:

- Det må ikke gis nye konsesjoner til vindkraftanlegg på land før konsekvensene av utbygd vindkraft og gitte konsesjoner er tilstrekkelig kartlagt. Dette skal gi grunnlag for en politisk beslutning om det skal bygges flere landbaserte vindmøller i Norge.*
- Arealplaner for eventuelle nye vindkraftanlegg på land må heretter behandles etter plan- og bygningsloven.*

- 39 • *Det må stilles langt strengere krav til dokumentasjon i konsesjonssøknader og*
40 *konsekvensutredninger av vindkraftanlegg på land.*
- 41 • *Vannkraft og vindkraft må gis like skattevilkår.*
- 42 • *Det må bevilges betydelige midler til forskning og utvikling av flytende vindmøller til havs.*

43 Naturvern

44 Ved siden av klimaendringene er tap av biologisk mangfold en av de største
45 miljøutfordringene vi står ovenfor. Et rikt naturmangfold har en økonomisk og
46 samfunnsmessig verdi, som seg selv som det er vanskelig å måle. Naturen tilhører oss alle,
47 og vi har i felleskap et ansvar for å berge både artene og naturtypene for framtidige
48 generasjoner. Naturen som forsvinner kan ikke erstattes. Bergen Arbeiderparti mener derfor
49 det er viktig at naturforvaltningen er kunnskapsbasert og at «Føre-var-prinsippet» skal vektlegges i
50 videre planer.

51 Vern av naturområder er ikke et mål i seg selv, men et viktig virkemiddel for å bevare det
52 biologiske mangfoldet, og sikre at naturen skal være tilgjengelig for alle. Alle skal ha tilgang
53 til å ferdes i strandsone, fjell, skog og mark. Et rikt naturmangfold har en økonomisk og
54 samfunnsmessig verdi, som seg selv som det er vanskelig å måle. Naturen tilhører oss alle, og vi har i
55 felleskap et ansvar for å berge både artene og naturtypene for framtidige generasjoner. Lov om
56 forvaltning av naturens mangfold bør være styrende i dette arbeidet.

57 Forslag:

- 58 • *Norsk natur skal forvaltes av fellesskapet.*
- 59 • *Naturområder som er spesielt viktige for friluftsliv må bevares.*
- 60 • *Strandsonen må beskyttes, og holdes tilgjengelig for allmenn ferdsel.*
- 61 • *Det marine biologiske mangfoldet må bevares, og naturverdier på*
62 *havbunnen må beskyttes.*

63 Internasjonal klimapolitikk

64 Arbeiderpartiet mener at Norge skal bidra aktivt til å kutte i utslipp av klimagasser både
65 nasjonalt, og internasjonalt. For å løse klimakrisen er vi avhengig av internasjonalt
66 samarbeid hvor alle bidrar. Det er viktig at Norge følger opp de målene vi har satt oss, og
67 legger til rette for internasjonale avtaler som sørger for at alle er med i kampen mot
68 klimaendringene. For å nå målet om et nullutslippssamfunn i 2050 og det nasjonale målet om
69 40 prosent utslippskutt innen 2030, må innsatsen i klimapolitikken styrkes både innenlands
70 og utenlands.

71 Forslag:

- 72 • *Innsatsen i klimapolitikken styrkes både innenlands og utenlands*
- 73 • *Norge skal arbeide for klimaavtaler som er reelt bindende.*

74 Klimaflyktninger

75 Selv om klimaendringene er globale rammer de ulikt. Mennesker som mister hjem eller
76 livsgrunnlag som et resultat av klimaendringene er i sårbare situasjoner og har behov for
77 beskyttelse. Arbeiderpartiet i Bergen mener Norge må jobbe for internasjonal anerkjennelse
78 av klimaflyktninger/klimafordrevne gjennom internasjonale og regionale avtaler, samt
79 gjennom tiltak for klimatilpassing.

80 **Forslag:**

- 81 • *Norge må arbeide for internasjonal anerkjennelse av klimaflyktninger.*

82 **Grønn omstilling**

83 Norsk industri og arbeidsliv står foran enorme omstillinger i det kommende tiåret. Norske
84 utslipp skal kuttes dramatisk frem mot 2030, og nærme seg null i 2050. Å skape nye og
85 bærekraftige arbeidsplasser byr på utfordringer som vil kreve alt vi har av kompetanse,
86 entusiasme og innsatsvilje. I møte med klimaendringene bør målet være å legge til rette for
87 at norsk arbeidsliv i større grad består av jobber med sikte på å løse klimakrisen.

88
89 Satsing på ny teknologi er et viktig bidrag i klimakampen, det fremmer økt verdiskaping og
90 grønn utvikling både nasjonalt og internasjonalt. Norge har et stort fortrinn med
91 kompetanse innen offshore, maritime og marine næringer. Denne kompetansen bør vi bruke
92 til å skape nye grønne arbeidsplasser. Det siste fallet i oljeprisen viser i tillegg at Norge er
93 tjent med en industripolitikk som gir flere ben å stå på.

94
95 For å få til en storstilt satsing på grønn industri mener Arbeiderpartiet i Bergen at det er helt
96 nødvendig med en aktiv næringspolitikk, og statlige investeringer. Staten har en unik
97 mulighet til å skape verdier ved å bruke penger i nedgangstider for å fremskynde prosjekter
98 som skulle vært realisert senere. Med dagens sysselsettingsbehov, er en slik satsing et gode
99 for både arbeidstakere og miljøet.

100 På Vestlandet, hvor det i dag er en svært omfattende virksomhet i og rundt olje og gass-
101 industrien, vil et grønt skifte bli ekstra krevende. Det ligger stort potensiale i norsk industri
102 som skal må omstille seg til miljøvennlig produksjon. Ambisjonen må være å ta ressursene
103 våre i bruk, og utnytte den kompetansen og kunnskapen som denne industrien har. En satsing
104 vil kreve at det tas stilling til utfordringer innen flere industrielle sektorer. Det dreier seg
105 spesielt om kraftforedlende industri, havvind, fiskeri, bærekraftig oppdrettsnæring, økt lokal
106 ilandføring, styrket foredling av naturressurser, lav/ nullutslippstransport på sjø, utvikling og
107 bruk av hydrogen.

108

109 **Forslag:**

- 110 • *Vi trenger et nasjonalt løft for fremtidsindustrien.*
111 • *Statlig finansiering av CCS for å utvikle ny teknologi for fangst, transport og lagring*
112 *av CO₂, må fremskyndes.*
113 • *Det bør satses på flytende havvind.*
114 • *Norge bør være med å bygge fremtidens grønne skipsfart.*
115 • *Hydrogen bør løftes fram som en viktig del av løsningen på fremtidens*
116 *energiutfordringer*
117 • *Arbeiderpartiet skal planlegge for og forberede gjennomføring av et grønt*
118 *industrielt skifte i samarbeid med LO, slik at arbeidsplasser og næringsliv langs hele*
119 *vestlandskysten kan opprettes, opprettholdes og styrkes i fremtiden.*

120 **Ny politikk for matproduksjon**

121
122 Landbrukspolitikken i Norge har særlig i de siste tiår fremmet økt produksjon med færre og større
123 gårdsbruk. Samtidig har prisene til bøndene gått ned for kjøtt og melk grunnet overproduksjon, og
124 redusert lønnsomheten. Gjelden i jordbruket har økt voldsomt. Kostnadene ved kjøtt-og
125 melkeproduksjonen er 1-2 milliarder høyere enn de totale markedsinntektene, dvs det koster mer å
126 produsere varene enn hva bøndene får fra salg. Samtidig med økt matproduksjon går jordareal ut av
127 drift grunnet økt import av kraftfôr. Det lønner seg å produsere stadig mer på arealer i andre land.
128 Dagens ordninger av tilskudd og produksjonsrammer favoriserer stadig større
129 gårdsbruk. Produksjonen er blitt langt større enn det naturlige produksjonsgrunnlaget
130 Konsekvensene av dagens jordbrukspolitikk er at norsk selvforsyning har sunket til 36%, (korrigert for
131 import av kraftfôr, og sett bort fra fisk), dvs nesten lavest i verden.
132 Norsk jordbrukspolitikk handler om bruk av jord, hvilke arealer som skal brukes, og hvordan de skal
133 brukes. I tråd med siste rapport fra IPCC må Norge utvikle en mer helhetlig og integrert areal-, klima-,
134 miljø- og landbrukspolitikk. IPCC gir føringer for bærekraft, mat og arealbruk:

- 135 • Økt og endret matproduksjon,
- 136 • redusert utslipp av klimagasser fra matproduksjon og arealbruk,
- 137 • karbonopptak/lagring i jord, stanse arealendringer.
- 138 • 54% av CO₂-utslipp fra matforbruket i Norden finner sted utenfor eget land.

139 I Norge er det en særfordel at utmarksbeiting ikke fører til klimautslipp som følge av arealendring og
140 avskoging. Norge har overskudd på jordbruksareal og beite, og lite konkurranse om bruk av vann.
141 Husdyr som utnytter arealer, vann, gras og beiter i skog og fjellområder i Norge, har særskilte
142 fortrinn.

143 Elementer i ny plan for matsikkerhet, bærekraftig arealforvaltning og matsystemet i Norge:

- 144 • Beskytte grunnlaget for produksjon av mat og biomasse i Norge.
- 145 • Mat- og jordbrukspolitikken må bedre integreres i klima-, miljø- og arealpolitikken.
- 146 • Økt vekt på utvikling av jord- og skogbruk som utnytter våre særskilte fortrinn.
- 147 • Prioritere risikoanalyser og risikoreduserende tiltak, særlig for langsiktig matsikkerhetsrisiko.

148 En omlegging av landbrukspolitikken må gjennomføres, noen mulige tiltak er:

- 149 • Utvide samfunnsoppdraget til jordbruket til å omfatte matforsyning, beredskap,
- 150 kulturlandskap, bygdeutvikling, dyrevelferd, matkultur og binding av karbon.
- 151 • Selvforsyningsgraden må økes.
- 152 • Gressareal til fôrproduksjon og utmarksbeite må utnyttes bedre
- 153 • Øke norsk produksjon av proteinholdig fôr.
- 154 • Øke prisen på norsk kraftfôr og redusere import av kraftfôr.
- 155 • Øke melkeprisen
- 156 • Støtte samvirkeorganisasjonene, som er forutsetningen for jordbruk over hele Norge.
- 157 • Produksjonsuavhengig støtte, basert på bruk og drift av arealet og landskapspleie, ut fra
- 158 samme modell som Sveits.
- 159 • Utnytte handlingsrommet i importvernet.

160 **Forslag:**

161 *Arbeiderpartiet i Bergen skal arbeide for en omlegging av jordbrukspolitikken som øker*
162 *selvforsyningsgraden, og tar hele landet i bruk til matproduksjonen.*

163 **Klima-reform for reell og rettferdig grønn omstilling**

I kampen mot klimaendringene må alle bidra, ut fra sine forutsetninger, og i forhold til de direkte og indirekte klimagassutslipp man selv har ansvaret for. Norsk klimapolitikk må inneholde både strukturelle, utslippsreducerende tiltak på institusjonsnivå, og individuelt baserte tiltak på individ- og familienivå. Når det gjelder private utslipp på individ-nivå er det et nærmest fullstendig samsvar mellom personlig inntekt og utslipp av klimagasser. Globalt er kun de 20 prosent rikeste av oss ansvarlige for nærmere 70% av alle klimagassutslipp. Dette er globale beregninger, og det norske folk befinner seg i all hovedsak i dette øvre sjiktet (blant de 20%). Likevel er det relevant også i norsk sammenheng å ta hensyn til sosio-økonomisk ulikhet når klimatiltak skal vurderes og implementeres. Også her til lands er det større sannsynlighet at personlige utslipp er relatert til hvor mye du tjener. Utslippsreducerende tiltak må speile slike realiteter for å sikre legitimitet og folkelig støtte for tiltakene. Samtidig må tiltakene sikre større utslippskutt, siden tiltakene så langt ikke har hatt ønsket effekt. Tiltak man bør utrede mulighetene for, og som kan ha sosial profil er:

- a. Progressiv eiendomsskatt for fritidsboliger, hvor eiendomsskatten suppleres med en statlig del for fritidsbolig nummer 2, 3, osv (økning pr ny enhet)
- b. Progressiv veiavgift for personbiler, hvor veiavgifter tilpasses transport-åre (dyrere for fylkesvei, rimeligere for kommunal vei, som kobles til skatteseddel og privatøkonomi (økning pr ny bil)
 - i. Alternativ: bompenger-reform: progressiv betaling basert på pris/verdi for kjøretøy og antall passeringer per uke (i stedet for per time)
- c. Omvendt «frequent flyer» løsning: progressiv beskatning av flyreiser (økning pr ny reise)
- d. En statlig supplerende av lokal økonomisk støtte til energieffektivisering og skifte av energikilder i hjemmet for å øke lønnsomheten i utskiftning til rentbrennende alternativer
- e. Økte subsidier til nullutslippsmobilitet/ kollektivreiser
- f. Utrede statlig supplement til gratis kollektiv mobilitet

Forslag:

Arbeiderpartiet i Bergen skal arbeide for Klima-reform for reell og rettferdig grønn omstilling. I større grad enn i dag må klimatiltak som treffer enkeltmennesker og familier ta hensyn til sosio-økonomisk ulikhet. Dette kan best gjøres ved at ulike klimaavgifter gis en sosial profil, slik at de som tjener mest, betaler mest. Både for å sikre legitimitet i befolkningen, men også for å sikre større reell effekt av tiltakene. Tiltakspakkens syv forslag bes utredes av miljøutvalget eller annet egnet utvalg.